ISSN: 3060-4613

PSIXOLOGIYA YO'NALISHI

13.00.00 - Pedagogika fanlari
07.00.00 - Tarix fanlari
19.00.00 - Psixologiya fanlari
01.00.00 - Fizika-matematika fanlari
02.00.00 - Kimyo fanlari
03.00.00 - Biologiya fanlari
09.00.00 - Falsafa fanlari
10.00.00 - Filologiya fanlari
11.00.00 - Geografiya fanlari

№06/2025

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogik, psixometodologik va tabiiy fanlarga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 74 sahifa,
4-iyun, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor
BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:
Mizayeva Faroxat Odiljonovna – Pedagogika fanlari doktori, dotsent

TAHRIRIYAT KENGASHI A`ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Umarova H.O'. – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri
Qirg'izboyev A.K – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q.M - iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. - falsafa fanlari doktori professor
G'afurov D.O. - falsafa fanlari doktori (PhD)
Somurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. - pedogogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. - falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A.T. - Toshkent davlat iqtisodiyot unversiteti kafedra professori
Ashurov R.R. - psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Panjiyev M.A - Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N.A. - Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, bilogiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, Toshkent davlat texnika universiteti, G. V. Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti Toshkent temir yo'l muhandislari instituti.

EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Mizayeva Farokhat Odiljonovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Umarova H.O'. – Minister of Preschool and School Education of the Republic of Uzbekistan
Qirg'izboyev A.K – Doctor of Historical Sciences, Professor
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K.M. - Doctor of Economic Sciences,Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. - Doctor of Philosophy, Professor
Gafurov D.O. - Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Mirzayeva F.O. - Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD),Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. - Doctor of Philosophy, Professor
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. - is a Professor of Toshkent State University of Economics
Ashurov R.R. - Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology
Panjiyev M.A - First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N.A. - Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali Oliy attestatsiya rayosatining komissiyasining 08.05.2025 yildagi №370/5 qarori bilan Psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Psixologiya fanlari doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning tadqiqot natijalarini chop etish uchun tavsiya etilgan milliy nashrlar ro'yxatiga kiritilganligini ma'lum qilamiz.

Asos: OAK Pedagogik texnologiyalar va psixologik tadqiqotlar bo'yicha ekspert kengashi tavsiyasi (25-05-2025 y.; №10); OAK Tartib-qoida komissiyasi qarori (07-05-2025 y., №5/6); OAK Rayosatining qarori (08-05-2025 y., №370/5).

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.06.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №095310

MUNDARIJA CONTENTS СОДЕРЖАНИЕ

MUNDARIJA

O'SMIRLARDA DESTRUKTIV XULQ-ATVOR SHAKLLANISHINI TADQIQ ETISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI........ 10
Umarov Baxriddin Mengboyevich, Jabborova Zilola Baxtiyor qizi
ONA VA FARZAND MUNOSABATLARNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI........ 16
Abdullayeva Dilbar Ubaydullayevna
PROFESSOR-O'QITUVCHILAR IMIJINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI........ 21
Jo'rayeva Sohibjamol Norqobilovna
OMMAVIY MADANIYATNI BOLALAR XULQ-ATVORIGA TA'SIRINI PSIXOLOGIK SHARTLARI........ 29
Umarova Navbahor Shokirovna
PEDAGOGIK FAOLIYATDA KASBIY SO'NISH JARAYONINING IJTIMOIY-PSIXOLOGIK JIHATLARI........ 33
Botirova Dilafro'z Bozorovna
BULLING XULQ-ATVORINING NAMOYON BO'LISHI VA UNING MAKTAB O'QUVCHILARGA BO'LGAN TA'SIRI....... 39
Tillayeva Nodira Iskandar qizi
TASHKILOTDA MOBBING VA UNING XODIMLAR PSIXOEMOTSIONAL SALOMATLIGIGA IJTIMOIY-PSIXOLOGIK TA' SIRI........ 42
Xusanbayeva Ziyoda Maxmutdjon qizi
OILAVIY MUNOSABATLARDA YETAKCHILIK MUAMMOLARI........ 46
Abdumutalova Madina Abdumalik qizi
ZO'RAVONLIKKA UCHRAGAN AYOLLARNING IJTIMOIY- PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI........ 49
Abdurahmanova Durdona Dilshodjon qizi
SHAXSDA KREATIVLIK SIFATLARINI RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK OMILLARI........ 54
To'raboyev Azamat Muxamadullayevich
BO'LAJAK PEDAGOGLARDA KASBIY MOYILLIKNING NAMOYON BO'LISHIGA TA'SIR ETUVCHI IJTIMOIY-PSIXOLOGIK OMILLAR........ 58
Saidova Nargiza Ismatulla qizi
PSIXOLOGIYA TALABALARI AMALIYOTI JARAYONIDA KASBIY REFLEKSIYA KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH........ 62
Akbaraliyeva Asilaxon Tojiddinovna
OTA-ONALARNING RAQAMLI VOSITALARDAN FOYDALANISH USLUBI VA BOLALARDA INTERNET QARAMLIGI RIVOJLANISHIGA TA'SIRI........ 67
Maxammadjonov Sherzodbek Ravshanbek o'g'li
PSIXOLOGIYADA IJTIMOIY MOTIVLAR MUAMMOSIGA BO'LGAN YONDASHUVLAR........ 71
Yo'ldoshev Javlon Ablanazar o'g'li
OILAVIY ZIDDIYATLARNING SHAXSLARARO MUNOSABATLARGA TA'SIRI VA ULARNI HAL ETISH USULLARI..... 74
Raximova Gulxayo Alisherovna
O'SMIRLIK DAVRINING PSIXOLOGIK MANBALARDAGI TAHLILI........ 79
Matyakubova Shohista Odamboy qizi
BOSHLANG'ICH MAKTAB YOSHIDAGI (6–8 YOSH) CHAP QO'LI DOMINANT BO'LGAN BOLALARNING PSIXOLOGIK RIVOJLANISHI VA XUSUSIYATLARI........ 82
Usmanova Sevara Akmalovna

PSIXOLOGIYADA IJTIMOIY MOTIVLAR MUAMMOSIGA BO'LGAN YONDASHUVLAR

Yo'ldoshev Javlon Ablanazar o'g'li
Toshkent amaliy fanlar universiteti
Psixologiya kafedrasi o'qituvchisi
E-mail: yoldoshevjavlon37@gmail.com
(ORCID *0009-0001-6031-6141)*

Annotatsiya: Mazkur maqolada ijtimoiy motivlar muammosiga oid yondashuvlar, S.L. Rubinshteyn, A. Maslou va boshqa bir qator olimlarning qarashlari yoritilgan. Shuningdek, ijtimoiy motivlarning o'smirlar tomonidan qaror qabul qilish jarayoniga ta'siri, o'smirlarda muvaffaqiyat motivatsiyasi, yoshlar ongida kechadigan turli psixologik jarayonlar va holatlar hamda ularning ijtimoiy motivlari va ehtiyojlarining o'ziga xos xususiyatlari ochib berilgan.

Kalit so'zlar: ijtimoiy motiv, ehtiyoj, muvaffaqiyat motivatsiyasi, ijtimoiy motivning qaror qabul qilishga ta'siri, o'smirlar, yondashuv.

Abstract: This article explores approaches to the issue of social motivation, presenting the views of S.L. Rubinstein, A. Maslow, and several other scholars. It also addresses the impact of social motives on adolescents' decision-making processes, their motivation for success, various psychological processes and conditions experienced by young people, and the specific characteristics of their social motives and needs.

Key words: social motivation, need, motivation for success, influence of social motivation on decision-making, adolescents, approach.

Аннотация: В данной статье рассматриваются подходы к проблеме социальных мотивов, изложены взгляды С.Л. Рубинштейна, А. Маслоу и ряда других учёных. Также раскрыты вопросы влияния социальных мотивов на процесс принятия решений подростками, мотивации успеха у подростков, психологических процессов и состояний, происходящих у молодёжи, а также специфики их социальных мотивов и потребностей.

Ключевые слова: социальная мотивация, потребность, мотивация успеха, влияние социальной мотивации на принятие решений, подростки, подход**.**

KIRISH

Psixolog olimlarning ijtimoiy motiv muammosi bo'yicha ularning qarashlarini tahlil qilib, bu borada quyidagicha ilmiy to'xtamga kelish mumkin. Shaxsni xulq-atvor va faoliyatga, shuningdek, ehtiyojni aks ettirishning yuqori shakli sifatida namoyon bo'ladigan, maqsadga undaydigan idrok etilgan xususiyatga yo'naltirilgan kuch motiv deb ataladi. Ushbu muammoni o'rganish bizga shaxs o'z kelajagini qanday qabul qilishi va tasavvur qilishi, bu kelajakni o'tmish va hozirgi kun bilan qanday bog'lash mumkinligi, u insonning hayot yo'lini subyektiv idrok etishda qayerda joylashganligi va nima ekanligini batafsil ko'rib chiqishga imkon beradi. Kelajak uning xatti-harakatlariga ta'sir qiladi. Motivatsiya harakatchanlik kuchlarida ishlatiladigan asosiy tushunchalardan biridir va uning nazariy jihatdan tushunilishi to'liq emas.

O'smirlarda yutuq motivatsiyasini shakllantirish muammosi, birinchidan, ushbu masalaning etarli darajada o'rganilmaganligi sababli, ikkinchidan, o'smirlik davrida shaxsni shakllantirish jarayonini optimallashtirishda qo'llanilgan motivatsion modellar har doim ham samarali emas.

Oliy psixik funksiyalar, subyektlararo munosabatlarda ongning madaniy-tarixiy rivojlanishi haqidagi ta'limot — L.S. Vigotskiyning mazkur konsepsiyasiga ko'ra, insonning rivojlanishi va shakllanishi ijti-

moiy muhit ta'sirida yuzaga chiqadi. Jumladan, oʻsmirlarda uchraydigan mustaqillikka intilish, ustunlikka moyillik yuzaga kelishi, turli referent guruhlar, ijtimoiy muhit ta'siriga bogʻliq boʻlib, subyektlarning oʻzaro munosabatlarini, shaxs sotsial integratsiyasiga ta'sirini tushuntirishda mazkur konsepsiyaga asoslanish mumkin. Chunki jamiyatning shaxs xulq-atvoriga va shaxsning jamiyat taraqqiyotiga dual ta'siri aynan ijtimoiy munosabatlar tizimiga bogʻliqdir.

A.N. Leontevning shaxs psixikasi va ongining faoliyatli tabiati va oliy psixik funksiyalarning "rivojlanishdagi parallelogrammligi" tamoyili boʻlib, bunda shaxs psixik taraqqiyotini harakatlantiruvchi kuch sifatida biologik va ijtimoiy omillarning birligi tushuniladi va ijtimoiy tajribani oʻzlashtirishda yetakchi faoliyatga katta urgʻu beriladi. Mazkur konsepsiyaga muvofiq, oʻsmirlarning ehtiyojlar va motivatsion sohasini tahlil qilishda keng foydalanish mumkin. Oʻsmirlarning "hayotiy passivligi"ning sabablarini tushuntirishda "yashash tarzi bilan bogʻliq ehtiyojlar"ning qondirilganlik holati bilan bogʻlab tahlil qilinadi. Bunda yoshga oid yetakchi faoliyat va uning motivatsion asoslarining toʻgʻri tashkil etilganligiga e'tibor qaratiladi. Agar yoshlarning bazaviy ehtiyojlari tegishli motivlarni faollashtira olsa, unda biologik va ijtimoiy uygʻunlashuv kechadi va inson oʻzini-oʻzi rivojlantirishga yoʻnaladi. Oʻsmirlarda esa mana shu tarkibiy tuzilmasidagi muayyan buzilishlar turli ijtimoiy boʻshliqlarni keltirib chiqarib, ijtimoiy faollik darajasining pasayishiga olib keladi. Mazkur holatlarni sharhlash va izohlashda dissertatsion tadqiqotimizda A.N. Leontev nazariyasi fundamental asosga egadir. A.N. Leontev motivni inson faoliyatiga yoʻnalgan aniq ehtiyojlar va uni qoʻzgʻatadigan voqelik deb hisoblaydi.

Ijtimoiy qarashlarning transformasiyalanishining ijtimoiy-tarixiy asoslari, psixik faoliyat strukturasining qayta qurilishini tushuntirib beruvchi A.R. Luriyaning qarashlari ham muhim oʻringa egadir. S.L. Rubinshteynning ong va faoliyat birligi, moddiy va psixik jarayonlarning oʻzaro shartlanganligi, "ichki sharoit orqali tashqi sabablarning faollashuvi" tamoyillari oʻsmirning qaror qabul qilishida motivlarning xususiyatlarini subyektiv va obyektiv omillarga oʻzaro bogʻliqlik jihatidan tahlil qilishda muhim oʻringa ega boʻldi. S.L. Rubinshteynning ta'kidlashicha, motiv — bu ehtiyojning his qilinishi va qondirilishidir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

V. Kettell nazariyasi fundamental asosga egadir. V. Kettellning motivatsiya konsepsiyasi oʻziga xosligi bilan boshqa yondashuvlardan ajralib turadi. Oʻzining ilmiy imkoniyatlarini u "Shaxs va motivatsiya", "Tuzilma va oʻlchash", "Motivatsiya nazariyasi", "Shaxsning ilmiy tahlili" singari asarlarida sinab koʻrgan. Shunday ekan, shaxs motivlari va faoliyatini oʻzaro bogʻlab, oʻsmirning qaror qabul qilishdagi holatlarini tahlil qilishimiz mumkin.

Motiv hayot faoliyatimizning muhim tarkibiy qismidir. Hayotiy kuchlarimizning katta qismini faoliyatda sarflaymiz, hamda u hayotimizning boshqa tomonlariga ta'sir koʻrsatadi. G. Olportning fikricha, motivlar transformatsiyasi tizimli rivojlanish jarayoni sifatida talqin etiladi. Shuning uchun mazkur konsepsiyaga asoslanib, tadqiqotimizning metodologik asosini shakllantirishimiz mumkin.

A. Maslouning motivatsiyaning "personologik" konsepsiyasi ham muhim ahamiyat kasb etadi. U oʻzini gumanistik psixologiya yoʻnalishining namoyandasi deb hisoblaydi, shuning uchun bixevioristlarga va ekzistensialistlarga qarshi kurashuvchi "uchinchi kuch" ekanligini ta'kidlaydi. "Motivatsiya va shaxs" kitobida "Shaxsning oʻzini oʻzi faollashtirish" qarashlarini rivojlantiradi. Individning uzluksiz kamolotga intilishini u etakchi motiv deb baholaydi. Bu bilan muallif ijtimoiy determinatsiyani inkor qiladi. Maslouning fikricha, motivlarni aniqlovchi, bir necha darajalardan tashkil topgan ehtiyojlar mavjuddir. Xulq ehtiyojlar va qobiliyatlarga bogʻliq boʻlib, u ichki va tashqi motivlar bilan belgilanadi. A. Maslouning fikricha, motiv — bu ehtiyojlar yigʻindisidir.

TAHLIL VA NATIJALAR

Motivlar — faoliyatga undovchi qandaydir aniq sabablar boʻlib, ehtiyojlar bilan murakkab holda bogʻliq boʻladi: bir motiv orqasida turli ehtiyojlar boʻlishi yoki aksincha, aniq bir ehtiyoj ortida turli motivlar yuzaga kelishi mumkin. Motivlar ehtiyoj sababli yuzaga keladi, rivojlanadi va shakllanadi. Shu bilan birga, motivlar nisbatan mustaqil ta'sir kuchiga ega boʻladi. Ehtiyojlar motivlarning kuchi va barqarorligini belgilaydi. Turli insonlar bir xil ehtiyoj mavjud boʻlsa-da, turli motivga ega boʻlishlari mumkin. Inson xulq-atvori va faoliyati motivlari oʻziga xos va oʻzgaruvchan boʻladi. Ularning rivoji insonning atrofidagi olam, tarbiyaviy maqsadga intilish ta'sir kuchiga bogʻliq. Ehtiyoj va motivlar bogʻliqligi inson faoliyatini amalga oshirishdagi xulq-atvori bilan ifodalanadi.

Ta'lim muassasalarida o'qitish tizimi va usullaridan foydalanishni samarali tashkil qilish, muayyan yangiliklarni joriy qilishga ochiqlik, g'oyalarni, tashkilot qadriyatlarini yaratish va tizimga kiritish zaruriyatini vujudga keltiradi. Bu jarayonda umumiy o'rta ta'lim faoliyati natijadorligini ta'minlashda pedagog-xodimlarning xatti-harakatlari alohida ahamiyatga ega. Innovatsion faoliyat o'qituvchidan o'z-o'zini doimiy ravishda kasbiy rivojlantirib borishni talab qiladi, uzluksiz kasbiy rivojlanishga esa motivatsiyaning mavjudligi, uning motivatsion tayyorligi muhimdir.

Motivatsiyaning murakkab va serqirraligini tadqiq etish, ko'plab yondashuvlar orqali uning asl tabiati, tarkibini tushunish hamda atroflicha o'rganish alohida tasniflarni talab etadi. Aynan shu sababli, olimlar turli atamalardan foydalanganini va bir-biriga o'xshamagan talqinlarini ko'rish mumkin. Ishimizda ushbu nazariyaning asosi bo'lgan motivatsiya va motivatsion tayyorlik aspektining konseptual asoslarini o'rganish, tahlil qilish, aniqlash hamda bugungi o'zgaruvchan ta'lim muhitida o'qituvchining uzluksiz kasbiy rivojlanishga motivatsion tayyorligini ta'minlash maqsad qilindi.

Motiv – 1) insonni o'qishga yoki muayyan harakatlarni bajarishga undovchi turli sabablar yig'indisi; 2) o'quvchining ma'lum ehtiyojlarni qondirish bilan bog'liq faoliyatga moyilligi (9; – B. 347). U shaxsdagi xulq-atvorga qaratilgan moyillik va hozirlikni tushuntirib beruvchi sababni nazarda tutadi.

Motiv ilmiy termin sifatida bir qancha ta'riflarga ega, xususan, X. Xekxauzen motivni fikr yuritishning mahsuli – konstrukti desa, boshqa tadqiqotchilar motivni psixologik hodisa deb izohlaydi. E.G. Azimov va A.N. Shukin motivni faoliyatga ishtiyoq uyg'otuvchi, inson ehtiyojlarini qondirishga bog'liq, tashqi va ichki shart-sharoitning hamjihatligiga asoslangan, sub'ektni va insonlarni faollikka chiqaradigan va uning yo'nalishini belgilab beradigan hodisa sifatida ta'riflashgan.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, insonning psixologik rivojlanishi, uning tarixiy yo'nalishi va tadqiqotda ontogenezni rivojlantirish bilan bog'liq kontseptual masalalarni chuqurlashtirish, motivatsion sohaning qo'zg'atuvchisi asosdir. Motivatsiya — insonni muayyan xatti-harakatlarni amalga oshirishga undash jarayoni bo'lib, ko'pincha muqobil usullarni tahlil qilish va baholash, tanlash va qaror qabul qilish jismoniy-psixologik uyg'unlashtirilgan mohiyatni talab qiladigan murakkab harakat jarayonidir. Bu jarayon yanada murakkablashadi va o'z mohiyatiga yetadi, unga ko'ra mavzu yuzaga keladigan asosiy ehtiyojlarni qondirishga qaratilgan faoliyatni tanlash va uni amalga oshirish jarayonini belgilaydi.

Umuman olganda, har qanday holatda ham anglashga bo'lgan faol qiziqish faoliyat manbaiga aylanadi, natijani baholash yangi mazmun-mohiyatga ega motivlar shakllanishi hamda yangi maqsadlar qo'yilishiga asos bo'ladi. Shaxs voyaga yetgani sayin motivlar tuzilmasi murakkablashib, takomillashib, tartibga tushadi hamda o'zaro bog'liq shakl hosil bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Chemers M. (1997) An integrative theory of leadership. Lawrence Erlbaum Associates, Publishers. ISBN 978-0-8058-2679-1
2. G'oziyev E.G'. "Ontogenez psixologiyasi".-T.: Noshir. 2010
3. Yusupov E. Yoshlar o'rtasida vatanparvarlik tarbiyasini amalga oshirish yo'llari.- T.: O'qituvchi, 1996. – B. 187.
4. Маркова А. К. Психология труда учителя. М.: Просвешение, 1993.Талаба192 с.
5. Бермус А.Г. Проблемы и перспективы реализации компетентностного подхода в образовании. www.eidoc.ru. 2005, 09, 10.
6. Терелянский П. В. Теория и методы принятия решений : учеб. пособие / П. В. Терелянский; ВолгГТУ. — Волгоград, 2016. – С.34.
8. Yo'ldoshev J.A. LEVELS OF EFFECTIVENESS OF FORMATION OF CITIZENSHIP POSITION IN STUDENTS BASED ON THE HERITAGE OF REPRESSION VICTIMS International Journal of Advance Scientific Research (ISSN – 2750-1396) 30-34.
9. Norqulova N.T. Affiliatsiya motivi – talabalar ma'naviy qiyofasini shakllantiruvchi ijtimoiy-psixologik omil // Psixologiya fanlari bo'yicha falsafa
doktori (PhD) ilmiy darajasini olish uchun tayyorlangan dissertasiya. T.: 2017, - 144 b.

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Alibek ZOKIROV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin SOBIR O‘G‘LI

2025. № 6

© Materiallar ko‘chirib bosilganda “Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

“Maktabgacha va maktab ta‘limi” jurnali Oliy attestatsiya komissiyasi Toshkent davlat pedagogika universitetining murojaatiga (24-04-2025 y., №11-05-2566/01) ko'ra, psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning tadqiqot ishlari yuzasidan dissertatsiyalarining asosiy ilmiy natijalarini chop etish uchun tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilganligini ma‘lum qiladi.

Asos: OAK Pedagogik texnologiyalar va psixologik tadqiqotlar bo‘yicha ekspert kengashi tavsiyasi (25-05-2025 y.; №10); OAK Tartib-qoida komissiyasi qarori (07-05-2025 y., №5/6); OAK Rayosatining qarori (08-05-2025 y., №370/5).

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.